

Nr 296.

Av herr **Hansson, Sigfrid**, om åtgärder för ett snabbare tillhandahållande av de tryckta stenogrammen från första kammarens debatter.

Ett önskemål, som vid upprepade tillfällen framkommit, är att protokollen från förhandlingarna i den svenska riksdagen bli offentligen tillgängliga tidigare än nu.

Protokollen över kamrarnas förhandlingar utdelas i riksdagen i regel omkring tio dagar efter det sammanträde de avse. Ej sällan sker detta ännu längre tid efter sammanträdet. I främmande länder utgivas protokollen över representationens förhandlingar och särskilt de stenografiska referaten av debatterna regelmässigt mycket snabbare.

I riksdagsordningen § 82 stadgas, att de i kamrarna förda protokollen skola, i den mån kamrarna var för sig förordna, på statens bekostnad utgivas av trycket så tidigt ske kan.

Enligt reglementariska föreskrifter för riksdagen § 13 andra stycket böra kanslideputerade vaka däröver, att kamrarnas protokoll (och övriga riksdagshandlingar) bliva med största möjliga skyndsamhet tryckta och till kamrarnas ledamöter utdelade.

I kamrarnas respektive ordningsstadgor givas i 14 § 1:o samstämmade regler om justering av kamrarnas protokoll. Justering skall ske å femte söckendagen efter det sammanträde protokollet avser, om kammaren då sammanträder eller, i motsatt händelse, vid kammarens näst därefter inträffande sammanträde. På grund av denna bestämmelse sker regelmässigt justering av protokollet för ett lördagsplenum vid påföljande fredags bordläggningsplenum och av protokollet för ett onsdagsplenum vid påföljande tisdags bordläggningsplenum. (Plena hållas i regel icke å måndagar och torsdagar). Tiden för de stenografiska referatens färdigställande och tillhandahållande för genomläsning av kamrarnas ledamöter regleras i 14 § 2:o i respektive ordningsstadgor på sådant sätt, att referaten skola kunna i av talarna godkänt skick infogas i protokollen vid dessas justering. I sistnämnda moment stadgas sålunda, att referaten skola, försedda med uppsättarens namnteckning, i 2 exemplar avlämnas till kammarens kansli sist kl. 10 f. m. tredje dagen efter ifrågasvarande sammanträde, varefter de hållas tillgängliga för talarnas justering av sina yttranden till andra söckendagen därefter kl. 12 middagen.

Denna justeringstid utgår alltså beträffande lördagsplena påföljande torsdag och beträffande onsdagsplena påföljande tisdag. Protokollens tryckning drager för närvarande en tid av 3 à 4 arbetsdagar efter justeringen. Resultatet blir, att protokollet för ett lördagsplenium tidigast delas i kamrarna vid tisdagens bordläggningsplenium i andra veckan därefter samt protokollet för ett onsdagsplenium tidigast vid fredagens bordläggningsplenium påföljande vecka. Ofta fördröjes dock, särskilt mot slutet av riksdagen, tryckningens igångsättande, då man vill låta talare, som under det forcerade riksdagsarbetet icke hunnit justera sina yttranden inom föreskriven tid, erhålla tillfälle att senare göra detta.

Kommittén för utredning angående riksdagens arbetsformer har senast behandlat frågan om påskyndande av kammarprotokollens tryckning (statens offentliga utredning 1931: 26 sid. 138—141 med P. M. av kammarsekreterarna sid. 200—201). Kommittén diskuterade i anslutning till kammarsekreterarnas P. M. ett uppslag till en mindre förkortning av tiden för stenogrammens färdigställande och granskning av talarna, varigenom närmast skulle ernås lördagsprotokollens justering påföljande onsdag. Kommittén förklarade sig emellertid sakna möjlighet att bedöma, huruvida vissa svårigheter, som funnes för genomförande av förslaget, vore av den art, att de lade bestämt hinder i vägen för det samma. Därför avstod kommittén från att framlägga något förslag i ämnet, men förutsatte att frågan gjordes till föremål för närmare utredning.

På kommitténs förslag infördes emellertid den ovan återgivna föreskriften i reglementariska föreskrifter för riksdagen, samt bestämmelsen att stenogrammen skulle avlämnas till kamrarnas kansli i 2 exemplar i stället för som förut i 1. Härigenom förhindrades att, såsom tidigare förekommit, talare genom att medföra det enda exemplaret av sitt yttrande från justeringsrummet och behålla det utöver tiden för protokollets justering kunde utan verksam kontroll försena dettas tryckning.

Det må anmärkas, att före 1921 försöktes några år att förkorta själva tryckningstiden med ett par dagar genom att låta tryckerierna ombesörja korrekturläsningen, men detta fanns bliva alltför dyrbart i förhållande till den ringa tidsvinsten.

Såsom av den föregående redogörelsen torde framgå, sönderfaller frågan om protokollens snabbare utgivande i tre delar, nämligen i frågorna rörande

- 1) stenogrammens utskrivning,
- 2) yttrandenas justering av talarna,
- 3) tryckningen av protokollen.

Kamrarna anställa var för sig stenografer. I första kammaren ha de senaste åren tjänstgjort 3 förste stenografer och 12 stenografer, i andra kammaren 4 förste stenografer och 14 stenografer. Flertalet stenogra-

fer äro ämbetsmän eller tjänstemän i allmän eller enskild tjänst, vilka hava stenografbefattningen i riksdagen som bisyssla.

Då plenum pågår, tjänstgöra en förste stenograf och två steongrafer samtidigt i kammaren. Förste stenograf tjänstgör 2 timmar åt gången. De övriga stenograferna tjänstgöra parvis, i första kammaren en timme och i andra kammaren 45 minuter åt gången. Genom så långa pass kommer varje stenograf i regel att icke tjänstgöra mer än ett pass varje förmiddagsplenum och, om kvällsplenum hålles, möjligen ytterligare ett pass på kvällen. Den, som har tjänst på annat håll, behöver sålunda i regel endast bereda sig ledighet därifrån någon timme varje plenidag. Stenograferna äro skyldiga att själva ombestyrta utskriften av sina stenogram. Detta sker följaktligen när det passar med hänsyn till annan tjänst (kvällar, söndagar etc.). Stenograferna skola avlämna sina utskrifter till förste stenograferna från förmiddagsplenum senast nästa dag kl. 7 e. m. och från kvällsplenum senast andra dagen därefter kl. 10 f. m. Förste stenografen har sålunda minst ett dygn på sig att genomgå utskrifterna, innan de skola framläggas för riksdagsmännens justering.

För att nå ett väsentligt snabbare färdigställande av stenogrammen torde fordras en fullständig omläggning av stenografverksamheten till närmare överensstämmelse med vad som i regel gäller i utlandet. Ingenstädes är tjänstgöringspasset tillnärmelsevis så långt som i Sverige, utan växlar från 3 till högst 15 minuter. Första förutsättningen för snabbare färdigställande av referaten i svenska riksdagen torde vara, att dylika kortare perioder införas även här. De vid dessa kortare perioder upptagna stenogrammen böra, såsom i allmänhet i andra länder, omedelbart utskrivas inom riksdagshuset samt sammanställas och kontrolleras av förste stenograf för att sedan, helst samma dag som anförandet hållits, tillställas vederbörande talare.

Huru stenografkåren vid ett eventuellt nytt system skall organiseras, torde behöva göras till föremål för en undersökning.

I riksdagshuset bör plenidagarna finnas tillgång till tränade maskinskriverskor. Även härvidlag kunna organisatoriska svårigheter tänkas uppkomma. Dock torde behovet av maskinskriverskor inom riksdagen vara så pass stort, att en ordentlig skrivbyrå skulle kunna upprättas, å vilken under plenidagarna i första hand utskreves stenogram, men eljest full sysselsättning med andra skrivgöromål skulle kunna beredas.

Vid genomförande av antydda system måste också undersökas, huru lämpliga lokaler för stenograferna och maskinskriverskorna skola kunna anordnas i riksdagshuset i närheten av kamrarnas plenisalar.

Justering i kammaren av protokollet för ett sammanträde bör med föreslagen anordning av stenograferingen alltid kunna ske vid nästa sammanträde. Protokollet för ett lördagsplenum skulle alltså kunna

justeras följande tisdag och protokollet för ett onsdagsplenum följande fredag. Tryckningen skulle därefter omedelbart kunna äga rum. Tiden för denna torde utan större svårighet eller kostnader kunna nedbringas något, möjligen ända ned till en à två dagar.

Det må till sist framhållas, att en ytterligare tidsvinst skulle uppstå, om protokollen finge tryckas före den officiella justeringsdagen. Därigenom skulle protokollen måhända regelmässigt kunna föreligga färdigtryckta på tredje dagen efter sammanträdet. De synas dock icke i något fall böra delas förrän justering skett. Skulle det anses olämpligt att trycka protokollen före justeringen, kunde i varje fall debattreferaten sättas dessförinnan.

Måhända skulle det vara lämpligt att förändra protokollens uppställning så, att debattreferaten trycktes för sig i löpande följd och stomprotokollen för sig, med hänvisning beträffande debatterna till sidor i den serie som innehölle debattreferaten. Därigenom skulle referat av debatterna kunna utgivas oberoende av protokollsjusteringen.

Möjligen skulle debattreferaten kunna tillhandahållas riksdagens ledamöter, eventuellt i viss utsträckning pressen, i en första korrekturupplaga, såsom sker i Danmark. En sådan upplaga borde kunna hållas tillgänglig inom 48 timmar efter debattens slut.

Att såsom i England och Frankrike utgiva de stenografiska referaten i den officiella tidningen morgonen efter en debatt torde icke för närvarande vara aktuellt i Sverige.

En reform på området bör ske efter initiativ inom riksdagen. Någon annan författningsändring torde ej erfordras än beträffande kamrarnas ordningsstadgor, därom kamrarna var för sig hava att besluta.

Det bör särskilt framhållas, att ett snabbt tillhandahållande av de tryckta stenogrammen skulle bli av stor betydelse för den politiska diskussionen och giva den ökat värde.

Jag får i anslutning till vad som här anförts hemställa,

att första kammaren måtte uttala sig för åtgärder för ett snabbare tillhandahållande av de tryckta stenogrammen från kammarens debatter,

samt att kammaren måtte besluta att uppdraga åt fullmäktige i riksgäldskontoret att eventuellt i samråd med kanslideputerade och kammarens kanslipersonal utreda frågan och till kammaren framlägga det förslag, som utredningen kan komma att anvisa.

Stockholm den 23 januari 1936.

Sigfrid Hansson.